

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Reden und Arbeiten der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420, 1-4

49 Vorträge in wörtlicher, meist eigenhändiger Wiedergabe - Cod.
Karlsruhe 3420,1

Sonntag, Karl Gottlob

[Karlsruhe], 1772-1776

[Maler, Carl Maximillian]: Sequi gloria non appeli [...] thema excerpisit:
"Unice a virtute capi gloriam, en creteris perperam quori, 22. Juli 1775

[urn:nbn:de:bsz:31-99825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99825)

Ex *PLYNII* dicto:

Sequi gloria non appeli
debet

Thema excerptit:

„Unice a vi state capi gloriam, ex ceteris
perperam queri „

C. M. M. aler.

J. r. St.

d. 22. Jul.

1775.

- 249 T. I or

OECONOMIA.

Thema: Unice a virtute capi gloriam; ex ceteris
perperam quori

Abit hoc in duo: ut demonstrem,

1. virtuti certissimam comitem esse et gloriam.
2. ceteris averfam, & utcumq; speciosa fugientem.

ad P. I.

- a. virtute enim sumum, & naturae hominis convenientis
simum decus comprehenditur
- b. Eadem quaecumq; facta bonaq; reliqua perficit, no-
bilitat, & in tantam effert, ut laus illius vera & glo-
ria nascatur
 1. possunt quaedam magna esse et ampla per se, ac
possunt inepti homines, parumq; intelligentes
eo admirari
 2. ut laudabilia eadem gloriosaq; a peritis & intel-
ligentioribus habeantur, virtute efficiatur.

Ita nimirum

Splendida munera laudem accipiunt ab obtun-
tium virtute
magnifici praeterea qd omni militi aq; facta ex
facientium animo virtuteq; in gloriam versant.
opera magna & speciosa his demum, qui cum bene
publico fecerunt, laudem pariunt.
ingeniorum monumenta auctores commendant, in
quantum virtuti utilia —

- c. vel sola virtus, nulla re alia extra se, in ostentationem sui
sumta, praestat, ac sua propria bonitate laudari merebitur.

ad P. II.

Illarum vero rerum, ex quibus aut errore aut prosperitate ducti gloriam sibi
plerumq; mortales quaerunt, multiplex est distinctio:

- a. aut enim ea tantum non habeat virtutem, aut tollunt eam. Ad pri-
mum genus referendum, quum quidam omni luxuria q; care, comis-
sando, potando, alio etiam offendendo — gloriam quaerunt.
- b. primi generis rursus duo sunt: alia multis bona; ut excellens in-
genium, ampla eruditio — alia corporis, ut formositas. Quibus
porro accedunt fortuna, honores — extra hominem profecta —

449.

DIRECTOR GRAYSSIME

Sociales Spectabilissimi!

Ita hominum naturam comparatam voluisse numerum
divinum, ut laudis studio omnes trahantur, nemo sane
dissimulare conabitur, quia obscurari place non potest —
Jam inde a pueritia cuiuslibet gloriae amor omnium rerum
antiquissimus est, hunc in animo habet, & oculis; quam
primum litteris animum imbuerit, ante omnes
spectat laudem atque ad eius delocutionem omnes labores
omnem animi intentionem refert, adeo ut paucissimi sint,
in hisce juvenilibus animis, qui ob cognitam studiorum
prestantiam & utilitatem fovent illam, plurimi vero,
qui gloriae tantum causa sedulo illa tractant, quo
sint, ut alter alterum superare cupiat, ut talitiam esse
ratur cum vicerunt, ut pudeat victos, ut detre etare
alios studeant. Neque vero fervorem hunc in juvenibus tan-
tum, verum in adultis observamus. Divites pariter &
pauper, potens & humilis, civis cum principe ad unum
idem tendunt, ad gloriam scilicet divulgantem, ipsi illi
Philosophi, etiam in illis libris, quos de contemnenda glo-
ria scribunt, nomen suum inscribunt, ac in eo ipso, in quo
predicationem, nobilitatemque despiciant, praedicari de se ac
hominari volunt. — Sed quotus quisque est, qui huic ani-
mi in petum principum aviditati poterit exaequare?

444)

Crucata illi bella suscipiant, & misere subditos lo-
quent, ut gloria sitim levare possint. Immerito
moles erigunt & coelum tangentia monumenta, ut
per hanc nominis memoria posteris tradatur. Sed itaq;
constat, neminem unquam esse, qui gloriam deus, vel
plane habeat distinctam. Quamvis enim peioris notae
homines aridorem hunc abjicere videantur, ea inri-
cie tamen ipsorum facile colligi poterit, quam an-
te gloriam quaerunt, praesens tantum ipsorum status an-
sam illius illis subducit; nec ab his quidem negligitur
qui contemptum episcopi inducere conantur, est enim glo-
ria vere magnus appetitor, qui se a gloria ab his
se gloriatur. Quisq; ergo hunc finem assequi cu-
pit, pauci vero attingunt, sed longe aberrant, i quibus
enim ipsis est, quod sub lato gloria ambitu comprehende-
tur, hanc ille aliam alius de illa opinionem foret,
ad cuius praecipua vitam vitaeq; rationem instituit
componit. — Sed quid tandem est, quod sub pervagata
gloria voce complectimur? nihil sane aliud, quam lau-
dem recte factorum, magnorumq; in rem publicam meri-
torum famam, quae cum optimi cuiusq;, tum etiam mal-
litudinis testimonio comprobatur. Intellectu proinde facil-
limum est, quod cum uno tantum modo apte conspici possit,
quae laudis & gloria indoles sit, cetera omnes existimationes
infalsa atq; errantes rejici debeant. — nulla vero re melius
et aliisq; gloria capitur, quam a virtute, de quo prolixius ali-

quanto dicam, demonstrans

145.

- I. virtuti certissimam comitem esse & gloriam
- II. ceteris aversam, & utcuq; speciosa fugientem.

Ad P. I.

Unus sapientum thesaurus est virtus, & purissima vita gemma, que viros facit, unde etiam nomen sortita est. Vitam nostram, vitiorum lacuna contamulatam, purificat, actiones legi divinae convenientissimas reddit, affectus nostros moderatur, ipsaq; mentis lux est. Animum in bonis exercendis corroborat, & ad coelum erigit, unde & natus est. Ea juvante & succoritate, si rem illam attingere possumus, ad quem creati sumus, docet quippe sui cultores, mundana haec, caduca, fortunaeque ludibrio exposita, contemnere, & spiritum, quo praestantius nihil homini datum, attollere, ea precipiens, quae hominum anima quam convenientissimas sunt. Amisam conscientia requiem restituit, sine qua nulla voluptas, nullum sincerum gaudium excogitari aut fingi potest; intelligi itaq; par est, digna nomine gaudia non nisi violata existere posse: Sed quam ⁱⁿ dubium vocari non potest, contedere licet, virtute sumum & naturae hominis convenientissimum deus comprehendere.

Si acinum violata oratum firmumq; habemus, si evidentem certam & explicitam boni maliq; cognitionem illa nobis suppedilavit, tunc nihil comitemus, cui erubescendum nobis esset, curate enim, quod vobis proposuimus disquiremus, diligenter scrutabimur viam, illuc ducentem, relegemus occulta pericula, & insidiantes forte angues vitabimus: Quis ergo alia, quam amplissimi nominis facta ~~comit~~ conficiemus?

nec fieri potest, quia exploratum illa de nobilitate
 anima testimonium dicat, si vero, antequam mens vir-
 tis deludnem delibavit, scintillula quaedam perfectionis
 latuit, que vel plane extinctum isset, vel certe ignescere
 nunquam potuisset, nunc assumpta virtute afflatur, in-
 flamas erumpit, & novum sit animo decus. Quum pro-
 de per inestimabile illud divinum donum — Virtutem —
 animus ad meliora consilia & frugem applicatur, & aliter
 atque antea sentit, omnes tunc nervos intendit, & operam,
 quolibet virtutis precepta studiosissime colere, quamobrem
 non sui tantum commodum & felicitatem promovere studet, sed
 & perpetua illa cura apud ipsum excubat, ut publicam rem
 salvan proficiat; ceteros fraterno amore amplectitur, eorum
 salutem querit, ne inimicis quidem irascitur, sed ipsorum
 solius incolumitas curae ipsi est, atque sic deest ad an in-
 dia luem, si non restinguit, sedat tamen, sic gloria accumu-
 latur, cuius non erat studiosus, sic laudes conciliat, quas non
 captavit.

Fatendum quidem est, nullius fragis homines, & prosipua
 nota inustus facta quandoque fixeri virtutis cultoris affecta-
 re, quin et splendore interdum superare posse, dum pau-
 peribus & miseria afflictis tribuere possunt, qua virtute ad-
 leas largiri non potest, parum intelligentes & inepti gloria
 illos afficere, laudibus ipsorum predicare possunt, hanc se-
 ac virtute micantibus sit, sed gloria illa, nemo citius evanescit,
 quam contra virtute nacta, caute Marpesia, firmior stat. At-
 mus ergo agentis, non id quod agitur disquiratur necesse est,
 in devia alius atque errores flectimur, qui horrenda pericu-

la interdum mixantur. — Quomodo vero recte facta ex virtute solummodo dignantur, sic et honores ex hoc tantum fonte dignitatem hauriunt. Ut enim auro a gemma suas honores, ita titulis a virtute. Quomodo nomine non satis laudata olim prudentia Romanorum, quod honoris templum intra septa templi virtutis sic constituxissent, ut non nisi per hoc in illud cuiuspiam liceret ingredi, eo, quod existimaret, honoribus indignam esse eum, qui virtute non fulgeret. Ludibrio ceterorum vel odio enpositus est, qui illos sine virtutis admixtura virtutis admiratur, ut enim humilis infimoq; loco positus risum movet, si preliosa veste indutus est, quia non ipsum sed divitem decet, sic & honores non nisi virtute administrari convenit. — Pari ratione nemo nisi virtutem colens ex rebus sago loquaq; magnifice praedareq; gestis gloriam sibi vindicat, huic enim soli mens est, patriam adversus quemcumq; irruentem hostem defendere, huic nulla unquam vis, nulla iniuria, nulla invidia labefacta; officiorum hic erga principem civemq; semper est memor, non temere audent, nec inconsulte timet, quovis temporis momento vitam pro patria effundere, dulce aestimat, si commodum inde provenire existimat. — In hoc virtutis genere Romanos ceteras omnes gentes vicisse haud dubium est. Quantus et quam eximius pro adior, si renue patriam defendendi, occupavit Horatium Corlicem? Is, in statione portus sorte positus, tandem adversus confertas hostium copias asseruit, usq; dum ex composito

iat a suis interruptus est. Larva erat praemia, quae
 expectare a parco populo poterat, solas itaq; pietas
 ad praetaram illud factum ipsam commovit. — Cum
 porro proprium est virtutis, augere comòdum salutemq;
 rei comònis, prono manet alveo, opera, utcumq; magna
 & speciosa, his demum, qui cum bono publico fece-
 runt, laudem parere ac gloriam. Quid enim tunc pro-
 sunt ingentes lapideum moles, quid monumenta, quae nulla
 temporis circumscriptio metiri videtur? nihil sane, quam
 ut quom pes sine insularum monumenta fiat, & publi-
 cus humana ambitionis character; si vero aedificia pu-
 blicam mancorumq; alendorum causa extracta sunt, si
 pecuniae ad edificandas scholas consumuntur, tunc de-
 mum haec infucata gloria nascitur, quae republicae com-
 modum agitur. — Ex eadem ratione scriptor solum eali-
 nus solum gloriam capit, quatenus virtutis in ipsa con-
 comitatur. Quam gravis tunc evictor vili, quamq;
 utilis, tum ad mentem optimarum rerum cognitione
 imbuendam, tum ad vitam siveq; informandam, tum
 imprimis ad artes humanitatis percipiendam, id ne-
 mini litterarum amanti obscurum esse potest. Hic
 enim suavissimas virtutis leges lectoribus cupit su-
 dere, quae hominem ejusq; in malum proavam rehu-
 ram non mulare modo, verum & novam facere po-
 test. — Praeter haec habet id quoq; virtus, ut temporum
 injurias nesciat, fortunae assaultum rideat in secula diu,

in adversis non colorem non animum mutat. In tempe-
 state seiva quiescit, luceat in tenebris, & pulsa loco,
 manet tamen & haret in patria. Splendetq; per se
 semper, neq; alienis unquam sordibus obolescit. Invi-
 diam superat, prope enim magnitudinis vera, non
 se sentire percussum, sic imanis fera ad latrantem,
 canem lenta respicit, sic irritus ingenti prope uli
 fluctus adfultat; et quamvis densa interdum cali-
 gine virtutem obducant malevolentia, quamvis optime
 sepe facta sinistra interpretationibus adversum tra-
 hantur, non tamen diu latent, ut enim solis lux in-
 tegra est, etiam si aliquid intersit, eodem modo vir-
 tuti opposita nihil detrahunt, non minor est, sed mi-
 nus fulget, nobis fortasse non aequè apparet, ac nihil,
 sibi eadem est, & more solis obscuri in occulto vim suam
 exercet. — Cum ergo virtus, ubicunq; locorum sit, sive
 splendeat, sive minus, omnium salutem in majus tollere
 studet, cum nulla usquam vis est, que stimulum hanc
 in ipsa extingueret potest, cum ea sola mentis corrigen-
 da apta est, intellectu facillimum est, ob propriam
 ipsius sibiq; inditam excellentiam, laudari optime mereri,
 gloriam conciliare posse. — Mirum itaq; videtur, tantam
 esse in hoc universo numerum, eorum, qui alibi gloriam
 quaerunt; sed ex eo id explicare debemus, quid vera gloria
 in doles ipsis ignota est, atque hoc altera pars brevibus
 adhuc ostendet.

P. II.

Omne mortaliū genus gloriæ avidiſſimū eſt —
 at vero, quum unus tantus finis — virtus — veruſque
 bendus ſit, duabus adverſis viis incedunt homines, in-
 quarum una leviſſimi, & omni vitiorum ſqualore comacu-
 lati, in altera errantes ſeductiq; obambulāt. Qui pri-
 orem ſequuntur, viſe attentiorē merentur, quum etiam
 en ſtultorum gregē qui libet depravatas ipſorum de gloriæ
 exiſtimationes reſettere poterit. — Sunt, qui laudem ex
 eo capi poſſe ſtatuant, quod carum tempus comiſſando
 potandoq; conterunt. — Sed qui quaſo eſt, qui vel minima
 gloriæ dignos illos exiſtinet, cum hæc vitæ peſtis em-
 mod non utilis eſt, verum etiam ab hominibus ſapient-
 tiam arceſt, ſtudia honeſta impedit, & facit, ut turpi-
 ſuſſis præferantur. Oneri etiam ſunt rei publicæ hæc
 hominum peſtis, diſſipato enim patrimonio ſuo, qui ſa-
 ſtentabil illos, quam ſtatum publicum? paucis enim
 ex hiſce belluonibus ſufficiunt relicte a parentibus q̄s
 ad ſibiendos inportunos animi impetus, at ſac, ut tanta
 ſent amplitudine opes illoꝝ, ut dilapidari non queant,
 is tamen fructus proſecto non provereſt, quem ſpectate
 virtutis vir præſtiſſet. — Luxuriam quidam fun-
 damentum omniſ gloriæ putant — ea vero inimica Deo,
 inimica virtutibus eſt, conſcientiam inquietat, vitamq; ob-
 breviaſt. Blandum malum eſt, quod invictum armis Han-
 nibalem illecebris ſuis complexum, vincendum Romanis
 ſibi tradidit, illa ducem vigilantiffimam, illa exerci-

tam acerrimum de iure largis, abundanti vino, lienis
 lascivioris usa ad somnum & delicias evocavit.

Quid his ergo vitis foedius, quid etiam damnosius?
 quibus virtus atteritur, victoria languent, animi &
 corporis vires ex pugnantur, adeo, ut incertum sit,
 an ab hostibus, an ab illis capi periculosius habendum
 sit. Longe ergo a laude distant libidinosi, contra quasi-
 ta coram gloria in infamiam convertitur. — Quan-
 tum vero abest, ut gloriosum sit, elumbem & evoluta-
 tibus confertam vivere vitam tantum abest, ut honorem,
 ex injuria ceteris illata, ducere quis possit; is enim sui-
 nam omnibus mortemque machinatur, is rei publicae fir-
 missimum fundamentum — securitatem — subruere
 conatur, hunc quemlibet fugit & vidio habet. Cui ergo
 fieri potest, ut ad factorem admirationem ab aliis posse-
 re jure possit, quum tamen gloria recte tantum saltus
 salubris est? Multo vero magis illum laudare fas, qui
 illatam injuriam tolerat vel tacendo fugit, hic enim
 patientie — dilecta virtutis filia, — praemium fert, at is,
 qui offensioni omnibus est, ad vanam gloria fertur fe-
 deriam, quia nihil in eo reperitur, quod vel umbram vir-
 tutis prodal. — Transiens vero nunc ad eos, qui vitam
 quidem hant ad omnem virtutis legem & disciplinam exi-
 gunt, neq; tamen unquam omnino virtutem expellunt,
 omnittam labes ac flamas rei publicae, quibus nihil

Leuius, nihil inquinatus. Occurrunt illico, qui inge-
 niū præstantia, vi & acie neminem anteferre sibi
 statuunt, qui exinde tantum sibi tribuant, ut laudem,
 quavis in ratione mereri sibi persuadeant. Sed quæ
 quæso fugit, veram gloriam in eo non comprehendit, quod
 provida veram mater — natura — cui libet sortita est?
 virtutum enim in intentione & crebriori exercitatione opus
 est, si laus illico oriatur. Hoc vero opera eo redeat,
 necesse est, ut non ingenium solum excolatur, veram
 & virtus comparatur. Ingenia enim, sibi relicta, la-
 durant, & in eis mali mores; si negligantur, ferita-
 tem induunt, & rei publicæ, cui tamen causa crescant,
 multum infortunii & detrimenti prædicunt — sed in
 conditione, fortassis regione, quæ late patet, illustrior, quæ
 ritur? invenitur omnino, si rectam mentem comitem ha-
 bet, at si illa deest, mirum, in qua devia stetit do-
 ctoria. Qui animi perversitatem cum studiis conjunctam
 habet, rei publicæ vitendum auge novior esse potest,
 si artes suas in ruina patriæ collocat; omnes enim artes
 sunt tanquam gladius in manu furiosi, nisi rex &
 imperatrix vitæ mortalium — recta mens — rationis da-
 rum tenet. — Aliud hominum genus admirationem copu-
 se existimat ex corporis membrorumque aequalitate & con-
 gruentia. Incedunt sicut pavo, surrecta in orbem cau-

Da . Caudidus color, crines bene calamistrati, vestimenta ad optimam quodque exemplar confecta, omnem hominem absolvent, fieri ergo non potest, ut hoc modo gloria — virtutis fidelissima comes — capletur. — In gens quoque eorum numerus est, qui opum & honorum studiofissimi sunt, quod illos laudes gignere arbitrantur. Extra hominem vero posita res sunt, qua amico virtutis & inimico contingere possunt, que possessa onerant, amata inquirunt, amissa cruciant. Neque vero magis ex rebus in bello feliciter gestis nascitur gloria, quamvis egregie victoriae pugnatæ, quamvis hostium cohortes fugatæ, quamvis ab impetu hostium firma & in concussa servata sit patria, nihil tamen minus creu fumas evanescent gloria si virtus desideratur. Dunc enim eodem animo strenuus ante patriæ defensor, signa illius relinquet, hostiumque castra sequetur, si ampliora munera apud illos expectare poterit. — Quum nullus ergo ex jamjam memoratis modis nominis famam collustrat, demonstrata res est, & omnibus numeris absoluta, virtuti tantum gloriam convenire.

Quodsi itaque famam entendere factis optamus, (& nemo hunc ardorem suppressere potest) si laudes facta nostra sublequi volumus (quod quisque avidissime petit) nosse tum profecto erit, divinam virtutem un-

plecti, unam amare, spirare, cogitare, ab ipsa sola
pendere, cum ipsa vivere, eadem emori optare. Frua-
mur illa, dum res & aetas, & atra trūm sororum fi-
la patientur, fruamur magno illo in paranda ani-
mi tranquillitate adminiculo, fruamur efficaci hoc
in rebus adversio solatio.

FINIS.